

30. výročie Nežnej revolúcie

Novodobá história ponúkla Slovensku len málo okamihov, v ktorých sa národ zjednotil a postavil sa tvárou v tvár sebe samému, preto je dôležité pripomínať si tieto udalosti. November 1989 bol koncom komunizmu. Dôvodov pádu komunistických režimov v Európe bolo viacero – najmä ekonomické a vojenské zaostávanie Východu za Západom, nárast verejných prejavov nespokojnosti s režimom, neschopnosť komunistických vlád reformovať režim alebo udržať existujúci režim bez masívnych represívnych akcií. Vnútroštátne a medzinárodné pomery v spojitosti s rezignovaním Moskvy na udržanie komunistických režimov vojenskou intervenciou nevyhnutne viedli k pádu komunistických režimov v strednej a východnej Európe.

Udalostiam zo 17. novembra 1989, keď sa študentskými demonštráciami začala Nežná revolúcia, predchádzali nelegálne stretnutia študentov v Prahe aj v Bratislave. Poslucháči vysokých škôl ich zorganizovali v predvečer Medzinárodné-

ho dňa študentstva. V novembri 1989 príslušníci Verejnej bezpečnosti na Národnej triede v Prahe zbili študentov demonštrujúcich za základné ľudské práva. Postupne udalosti na podporu študentov a na vyjadrenie odporu voči socialistickému zriadeniu nadobúdali väčší rozmach, až vyústili do pádu režimu. Rok 1989 priniesol národom v Československu, ako aj miliónom ďalších ľudí v strednej a východnej Európe, slobodu, demokraciu, obnovenie ľudských práv a slobodu vo vyznávaní viery.

Existuje mnoho dôvodov, prečo Nežná revolúcia uspela. Síce mali v tom čase komunisti v rukách mnoho prostriedkov, aby potlačili revolúciu a zastavili dav demonštrujúcich študentov, nespravili tak. Prečo? Spomedzi niekoľkých dôvodov si uvedomili jedno. Nespokojný národ nedokážu zastaviť. Ak nám revolúcia mala udeliť nejaké ponaučenie, malo by ním byť to, že slobodu a budúcnosť máme vo svojich rukách.

Vykurovacia sezóna začala.

Staráte sa o komín dobre?

Nestihli ste tento rok vyčistiť a skontrolovať Váš komín? Robíte veľkú chybu! S nástupom chladných dní sa začína vykurovacia sezóna, ktorej treba venovať značnú pozornosť. Vzhľadom na to, že dochádza k významnému počtu požiarov z dôvodov poruchy a nevyhovujúceho stavu vykurovacích te-

lies, dymovodov a komínov, pri ktorých vznikajú nevyčísliteľné škody na majetku, nehovoriac o tom, že každoročne vyhasne niekoľko ľudských životov.

Aby Vás nepostihlo niečo podobné, je potrebné predchádzať chybám, ktoré sa na vzniku požiarov priamo podieľajú. **Vie-**

te o ktoré chyby najčastejšie ide?

1. Nevhodný výber druhu palivového spotrebiča do daného prostredia a použitie iného paliva do spotrebiča, než na ktorý je určený!

2. Nepravidelné čistenie a

kontroly komínov v lehotách:

- ak sú na komínové teleso pripojené spotrebiče s celkovým tepelným výkonom do 50 kW, raz za:

- 4 mesiace - spotrebiče na tuhé alebo kvapalné palivá,

- 6 mesiacov - spotrebiče na plynne palivá a ak ide o komín bez vložky,

- 12 mesiacov - spotrebiče na plynne palivá a ak ide o komín s vložkou.

- ak sú na komínové teleso pripojené spotrebiče s celkovým tepelným výkonom nad 50 kW, raz za:

- 2 mesiace - spotrebiče na tuhé palivá alebo spotrebiče na kvapalné palivá,

- 6 mesiacov - spotrebiče na plynne palivá.

- v občasne užívaných stavbách raz za 2 roky

3. Inštalácia spotrebiča alebo dymovodu mimo bezpečnej vzdialenosti od okolitých horľavých materiálov (pre tuhé palivá je to 80 cm alebo vzdialenosť určená výrobcom)!

4. Zanedbanie konštrukčného stavu komína (netesnosti, špáry a pod.)!

5. Neodborné pripojenie spotrebiča ku komínu (môže to vykonať len kominár alebo revízny technik komínov)!

Aby ste predišli ničivým katastrofám, mali by ste komínu venovať pozornosť a dôkladne sa oň starať.

Zároveň Vás upozorňujeme na následky porušovania základných povinností pri inštalovaní a používaní palivových spotrebičov, dymovodov a komínových telies, kde v priestupkovom konaní môže Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru uložiť pokutu v zmysle zákona NR SR č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarom v znení neskorších predpisov až do výšky **331 €**.

„Čas, ktorý budete venovať preventívnym opatreniam sa Vám určite oplatí a následne ochráni zdravie a majetok Vás a Vašich blízkych.“

Krajské riaditeľstvo

Hasičského a záchranného zboru v Banskej Bystrici

STE PRIPRAVENÍ NA VYKUROVACIU SEZÓNU?

NEPRIPRAVENOSŤ SPÔSOBILA V MINULOM ROKU:

Celkový počet požiarov	129
Celkové škody	239 990 €
Počet zranených osôb	0
Počet usmrtených osôb	1

VYČISTILI STE SI KOMÍN?

MÁTE PRIPRAVENÝ SPOTREBIČ NA VYKUROVACIU SEZÓNU?

MÁTE OCHRANNÉ A IZOLAČNÉ PODLOŽKY POD SPOTREBIČMI?

MÁTE DODRŽANÚ BEZPEČNÚ VZDIALENOSŤ

OD HORĽAVÝCH KONŠTRUKCIÍ?

NEZABUDNITE !

*Čistenie a kontrola komína je povinnosťou každého občana,
ak to nezvládnete sami privolajte odborníka - kominára*

DBAJTE NA SVOJU BEZPEČNOSŤ A BUĎTE PRIPRAVENÍ VČAS !!!

V rámci podpory rozvoja menej rozvinutých okresov poskytla vláda na rozvoj miestnej infraštruktúry finančnú dotáciu vo výške 35 000 €. Uvedené finančné prostriedky sa použili na vybudovanie chodníka v obci Muráň.

Počas uplynulého roka aktívne pokračovali rekonštrukčné práce na Muránskom hrade. Vykonané rekonštrukčné práce môžete vidieť na priložených fotografiách.

Podakovanie

Chceli by sme sa poďakovať JUDr. Anne Blahovej za poskytnutie finančného daru na podporu rekonštrukcie hradu Muráň.

BLAHOŽELÁME

FOLKLORISTKA HELENKA, 75-ROČNÁ

Pani Helenka Beňová, rod. Mauzerová, sa narodila v období druhej svetovej vojny, presnejšie mesiac po vypuknutí SNP (1944). Má dvoch starších súrodencov – sestru Blaženku Fabovú a brata Milana Mauera. Mladší brat Ľubomír zomrel pomerne mladý. Helenka je po mame Júlii, rod. Spišákovovej, Muránčan-ka, a jej otec, Robert Mauer, pochádzal z Kokavy. Od detstva som ju vnímala ako svoju príbuznú, veď naši starí rodičia (Ján a Katka Spišákovci) boli súrodenci a spolu s bratom Štefanom vyrastali v malebnom Pastovníku. Tam zostal bývať iba on s manželkou Máriou (rod. Vrabcovou), ale brat Ján (starký Helenky) sa usadil na nižšom konci s manželkou Karolínou (Vrbjarovou od Vendľa) „u Čoríka“ a sestra Katka s manželom Jánom Sojákom na vyššom konci (v Prídeľu).

Našu oslávenkyňu, pani Helenku, najkrajšie spomienky z mladosti spájajú s Máriou Beňovou (od Gajdálav) – neskôr manželkou Františka Goldschmidta. (Manželia Goldschmidtovci odišli navždy pred viac ako 20 rokmi. Česť ich pamiatke!) Dve bývalé nerozlučné kamarátky, potom švagriné priviedli na svet aj svoje prvé deti takmer v rovnakom čase – v januári 1966. Helenka dcéru Slávkou (vyd. Urvovú) a Mária jediného syna Romana. Do rodiny Vladimíra a Heleny Beňových neskôr ešte pribudla dcéra Janette (vyd. Švonavcová) a syn Matúš. V súčasnosti sa tešia z 5 vnúčat (Miška, Janko, Apolenka, Jarko a Bianka), ba s najstaršou vnučkou Bc. Michaelou Hajdúkovou sa delia o radosť z jej synov a ch pravnúčikov Tadeáška a Matejka. Produktívny život p. Heleny Beňovej je spojený najmä s muránskou píľou, ale ani na dôchodku zo svojej aktivity príliš nezľavila. Stále vystupuje s folklórnou skupinou Levenda (od r.1991). Svojím dôstojným a pozoruhodným speváckym prejavom v ľudovom odeve a bohatými

praktickými skúsenosťami v tvorbe rôznych muránskych špeciálov naznačuje, že jej vzťah k našej obecnej ľudovej kultúry je viac než kladný. Niet pochýb o tom, že muránske zvyky a obyčaje neváža propagovať aj mimo našej obce. Napr. na Dňoch vidieka v Národnej rade Sr v rámci prezentácie ľudových tvorcov za Mikroregión Muránska planina alebo prostredníctvom slovenskej televízie v rámci programu Encyklopédia slovenských obcí a pod. Také cestoviny do polievky „gágoriky“ robené v Muráni na brde (súčasť krosien) nesmeli chýbať na žiadnej hrdej svadbe či inej hostine. Asistovala jej aj sesternica Želka Štefaňárová, no Helenka uviedla, že učila ju to prísna starká aj mama a ona už k tomuto príručiu milovanú vnučku Bianku, učerlivú a trpezlivú synovu dcérku. Nevesta Janka (rod. Kováčová) ju v tom rada podporuje, veď „naša Helenka vie, čo robí, lebo vraj, keď my tu nebudeme...“

Oceňujeme aj pomoc p. Heleny Beňovej s manželom Vladimírom (čoskoro 80 ročným) pri tvorbe Muránskych novín od roku 2008. Pani Helenka má vynikajúcu pamäť a úctyhodnú ochotu pomáhať. Vždy na požiadanie vedela redakcii poradiť, objasniť problematiku z histórie obce, vyriešiť nejasné súvislosti, identifikovať ľudí na starých fotografiách, atď. Zvykli sme hovoriť, že vtáka poznáš po perí a človeka po reči. Naša oslávenkyňa Helenka Beňová je milá, výrečná, avšak ako správna folkloristka rada načrie aj do bohatej studnice nášho muránskeho dialektu (nárečia). Prajeme jej dobré zdravie, pohodu v rodine a Božie požehnanie každej aktivite, ktorú v jej podaní radi obdivujeme!

-RS-

Spomínam na domov d'aleký

1.) V diaľke za horami
v tichu pod stromami
je domov môj drahý.
Otcina moja, rodný kút
domova, spomínam na vás
v d'alekej cudzine, mama
milá, otec drahý.

2.) Posielam pozdrav
do svojej dediny.
Je večer, slnko zapadá
a môj zrak vás, milí rodičia,
v tejto diaľke hľadá.
Raz príde deň, keď budeme
spolu žiť v našej dedinke
„pod horami“.

*Ďakujem za prečítanie
Hegerová*

Príjemná návšteva z Klenovca

Vo štvrtok, 10. októbra 2019, sme u nás v škole na krúžku Slniečko privítali tetu Stanku Zvarovú, ktorá pracuje v Gemersko-malohontskom osvetovom stredisku v Rimavskej Sobote. Teta Stanka je dlhoročná vedúca Detského folklórneho súboru Mladosť i Folklórneho súboru Vepor z Klenovca. Celý svoj život zasvätila folklóru a radosť, lásku a úctu k ľudovým tradíciám pestuje u všetkých svojich zverencov. Okrem spevu sa ozývali školským dvorom aj tóny heligónky, na ktorú s ľahkosťou hral jej krstný syn Viktor. Teta Stanka nám však porozprávala aj o krojoch, zvykoch a zatancovala si s nami. Pripravila nám tvorivé dielne. Veľmi pekne obom ďakujeme za príjemne strávené chvíle. Pochválila nás, že sa jej medzi Slniečkarmi páčilo a popriala nám veľa úspechov v ďalšej práci. Sľúbila nám, že nás ešte určite navštívi a v lete nás pozýva na Klenovskú rontouku!

Mgr. Jana Murková

„BIELA PASTELKA“

Dňa 20.9.2019 prebiehala po celom Slovensku verejná zbierka „Biela pastelka“, ktorú organizuje Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska. Veľmi nás teší, že už po tretíkrát sa do tejto zbierky ako spoluorganizátor zapojila aj naša ZŠ s MŠ Muráň. Spoločne sa nám podarilo vyzbierať peknú sumu 73,30€.

Všetkým, ktorí prispeli a venovali peňažný dar aj touto cestou ĎAKUJEME! V novembri budeme v uliciach s pokladničkou zase, spolupodielame sa na verejnej zbierke „Hodina deťom“. Radi Vás uvidíme!

Mgr. Jana Murková

Malí prírodovedci z MŠ

Opäť sa otvorili brány Materskej školy Muráň. Deti si postupne zvykali na denný režim v triede, v jedálni, ale aj vonku. Oboznámili sa s hračkami, novými kamarátmi i učiteľkami. Hravou formou sme sa deťom snažili priblížiť prírodu okolo nich, pretože Muránska planina, ktorá ich obklopuje, je nádherná. Prostredníctvom piesní a dramatizácie sa dozvedeli, ako ťahal dedko repku a ako si všetci spoločne pomáhali. Tak sa snažíme vstúpiť deťom pravidlami slušného správania a dodržiavania pravidiel. Deti sa oboznámili s rôznymi poľnohospodárskymi rastlinami, ktoré si vieme vypestovať u nás na poli ako napríklad: slnečnica, kukurica, zemiaky či mak. Pozorovali a skúmali aj obrovské tekvice, ktoré sa dajú vypestovať z maličkého semienka. Počas teplých jesenných dní sme absolvovali s deťmi turistickú vychádzku do Hrdzavej doliny. Nedali sa zahanbiť ani najmladšie deti, pretože zvládli prejsť celú trasu. Dokázali, že sú nebojácne a odvážne napríklad aj tým, že prešli cez úzky drevený mostík ponad malý potôčik. Deti si všímali okolité stromy, kríky a krásy Muránskej planiny.

Uč. MŠ

ZLATÁ PODKOVA, ZLATÉ PERO, ZLATÝ VLAS

Tento názov nesie aj celoslovenská súťažná prehliadka recitácie ľudovej rozprávky, ktorá sa každoročne koná v októbri v Drienčanoch. Súťaž organizuje Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote. A prečo v Drienčanoch? V tejto malebnej dedinke pôsobil a žil 24 rokov náš najznámejší zberateľ ľudových rozprávok Pavol Dobšínsky. Našu školu na súťaži veľmi pekne reprezentovala Viktória Senková, žiačka 9.A, ktorú pripravovala Mgr. Elena Karkošová, a aj keď sa jej nepodarilo umiestniť, lebo konkurencia v každej kategórii bola veľká, získala ďalšie skúsenosti a spolu s ostatnými súťažiacimi navštívili múzeum slovenskej rozprávky i miesto posledného odpočinku Pavla Emanuela Dobšínskeho, evanjelického farára, spisovateľa, folkloristu a predovšetkým zberateľa ľudovej slovesnosti.

Mgr. Murková

SPOMIENKA - ČAU, LÁSKO!

Viem, že moja spomienka je príliš osobná, ale Gottova pieseň „Čau, lásko“ v rádiu Regina 1. mája 2019 bola určená priamo mojej rodine. Keď o päť mesiacov neskôr znelo zovšadiaľ (aj v Muráni) kruté: „Zomrel Gott!“, nedalo mi nezaspomínať si na „Božského Káju“ spolu s našimi čitateľmi. Toho 2. októbra sa nám spevák, ktorého čas života sa zastavil po dožitých 80 rokoch, prihovárал z každej televízie. Už však zotrúva len v spomienkach čitateľov.

Musím načrieť až do svojich študentských rokov, keď sme televíziu sledovali iba sporadicky, lebo vtedy bol iba jeden program a televízor malo iba pár rodín. Bratislavské stredoškôlčiky z Muráňa – lekárenské laborantky Marta Sklenáriková a Magdaléna Hrbáľová nás neraz častovali „smotánkovskými pikoškami“ z veľkého mesta. Tak k nám výrazne prenikol Karel Gott, Josef Zíma (spevák a princ z filmu Princezná so zlatou hviezdou...) atď. Tie dve slečny sa dokonca stavili, kto bude slávnejší a Marta vsa-

dila na Gotta. Je nám jasné, kto z nich vyhral!

Nie len ženské pokolenie neodolalo šarmu a talentu svetoznámeho speváka. Napr. p. Milan Kvetko si odniesol nezabudnuteľné zážitky z jeho koncertu v Košiciach. Tomuto skvelému darčeku k jeho sviatku od svojej rodiny sa úprimne potešil, lebo Gott je len jeden! „Do 1. októbra 2019 bol len jeden! Talentovaný, inteligentný, zdravo sebavedomý, ale s ľudským prístupom ku každému. Zaradil sa medzi umelcov, ktorých máme radi a na ktorých sa nezabúda...“ – tesne po smutnej správe reagovala p. Marika Vrbjarová.

Ako sme už dávnejšie postrehli, štafetu speváka v rodine preberá tretia z jeho štyroch dcér. Milé prekvapenie, tak ako jeho mnohé výtvarné práce. „Dělová rána“ ho vrah odpálila na vrchol a mnohých celý život motivovala k aktivite chytľavá melódia so slovami: „To musím zvládnout sám, snad na to sílu mám...“ A ešte aktuálne (s I. Timkom): „Človek žije len tým, že tvorí!“

Písal sa rok 1989 a my sme mali ...nášť

V novembri 1989 som mal dvanásť. V Muráni 17. novembra husto snežilo. Pamätám si to preto, lebo naša 65 ročná starká sa vtedy vracala domov zo stretnutia jubilantov v obrazdovej sieni v Muráni. Na jej zelenom kabáte a pestrej kašmírovej šatke sa roztápali snehové vločky. V izbe sa z televízie ozývalo nadšenie ľudí na tribúnach aj okolo nich. Naša premrznutá ružovolica starká si to nenechala ujsť a patrične okomentovať: „Už je to tu... už je to zase tu... Bude zmena!“

A zmena veru aj prišla! Už v 1. polroku školského roka 1989/1990! Celý polrok totiž takým malým strašákom bol predmet s honosným názvom „občianska náuka“. Prísna pani učiteľka nás len skúšala a skúšala a naše odpovede neboli vždy podľa jej predstáv, teda ani v súlade s učebnými osnovami. Do-

pracovali sme sa k neželaným známkam v jej zápisníku, no to nám nebránilo chystať sa na dlho očakávaný školský turnaj v minifutbale. V októbri 1989 sme vytvorili päťčlenné družstvá a medzi sebou hrali aj dievčatá. Naše spolužiačky zo 7.B boli najlepšie. Vo štvrtfinále hrali chlapci od 5. po 8. ročník z A i B tried, spolu 8 mužstiev. V semifinále hrala naša 7.B s rómskou triedou 6.B a 5.B (alebo 5.A?) s 8.A triedou. Do finále postúpila 6.B a 8.A. Víťazné triedy: 1.miesto 8.A, druhí boli rómski žiaci zo 6.B a tretí my – siedmci z B-čky. Zážitky v nás dlho pretrvávali, aj dlhšie ako do konca polroka. A vtedy prišla ďalšia radosť, keď nám oznámili, že predmet občianska náuka nebude klasifikovaný – teda na vysvedčení sa v patričnej rubrike objavila poznámka „absolvoval“. Na zmeny v školstve po roku 1989 museli

pružne reagovať najmä riaditelia škôl – v Muráni po Mgr. Pavlovi Sklenárikovi (od 1.9.1989) po súčasnosť Mgr. Karol Kontúr (od 1.8.1991), Mgr. Dagmar Vrtišová (od 31.1.1996), Mgr. Janka Koreňová (od 1.4.1998) a Mgr. Karol Kontúr od 1.7.1999 (J. Gallo, Muráň, 2001, s. 126). Nový školský rok 2015/2016 už otvárala pani riaditeľka Mgr. Andrea Marčáková (Muránske noviny, 2015, č. 4, s.1)

Naša starká zomrela dva roky po tzv. nežnej revolúcii a mnohostranne vynovený Muráň by určite nespoznávala. Výrazné spoločenské zmeny, ktoré v roku 1989 čiastočne tušila, by ju možno mnohé zaskočili, veď za posledných tridsať rokov sa toho udialo neúrekom: na Slovensku, v Európe i na celom svete.

Mgr. Ján Svoreň a RS

Privítanie Mikuláša v Muráni**Dňa 8.12.2019 v kultúrnom dome****Začiatok o 14:00****Program pre deti :****Detský folklórny súbor Sinlečko****– bublinová show a mnoho inej super zábavy****Rozsvietenie Vianočného stromčeka****Darčeky nutné objednať do****29.11.2019 u pani K. Krštieňovej****Tel. 0907 162 210****Cena balička 2,50€****OBEK MURÁŇ****Modlitbička****Požehnaj, Panna Mária...**

Požehnaj všetkých nás,
Sedembolestná Panna Mária!

Všetci sme Tvoje malé i dospelé deti,
na každého z nás rovnako slnko svieti.

Požehnaj, prosím, našich robotných ľudí,
každého, kto sa ráno s bolesťou budí,
s vedomím, že práce niet a niet...
opúšťa rodinu, deti, lebo čaká svet,
s pocitom, že k zemi ho tlačí kríž,
balvan bezmocnosti, preťažké bremeno,
aké niesol Tvoj milovaný syn Ježiš.

Žehnaj, Panna Mária Sedembolestná,
naša Matka ustavičnej pomoci,
žehnaj každej múdrej vrchnosti,
jej kvality, čestné počiny ukáže čas...
Nedovoľ nikomu klesať na duchu, upadať,
nenávisť trúsiť, siať zúfalstvo medzi nás!

3. septembra 2019, R.S.

OSLÁVENCI

*Nech kvitne úsmev, žiari oči jas, nech zdravie
z tela sa nestráca, kým bije srdce spoznaj žitá
krás, to tajomstvo, čo jediné sa vypláca.*

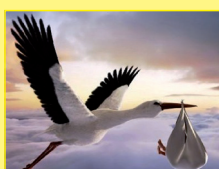
65 rokov
Peter Bábeľa
Magdaléna Spišáková
Želmíra Spišáková
Lubomír Krštieň
Vojtech Paluš

60 rokov
Darina Mušuková
Nataša Mušuková
Ján Muška
Jaroslav Siman
Alena Fiťmová

Ján Buksa
Ladislav Lipták
70 rokov
Július Forgáč
Stanislav Šuhaj
Janka Sklenáriková

75 rokov
Helena Beňová
Jolana Senková

80 rokov
Vladimír Beňo

Narodili sa

*Nesmelým bozkom začína
rozprávka, končí sa úsmevom
malého dieťatka. To nie
je rozprávka, to je už život
sám, nech veľa šťastia prinesie
i Vám.*

Matúš Cibul'a**OPUSTILI NÁS**

*Osud je občas veľmi krutý, nevráti čo raz vzal...
Zostanú iba spomienky a v srdci veľký žiaľ...*

Štefan Paračka

Máte pre nás tip na reportáž, námet na článok? Neváhajte a dajte nám vedieť! Osobne, písomne, alebo emailom: obec@muran.sk. Uzávierka pre prispievateľov do novín č. 6/2019 je 20. novembra 2019. Tešíme sa na spoluprácu.

Neprešlo jazykovou úpravou